

Kitaabka Daanyeel – Lambarka Labaatanaad

Daanyeel iyo Muujintii: Daah-furka Dharka Isku-xidhan ee Nebinimada ee Kacitaanka iyo Burburka Boqortooyooyinka

Jeff Pippenger
2023-12-15

Walaal White marar badan waxay tilmaantaa in casharrada nebiyadeed ee loo baahan yahay in la fahmo lagu muujiyo kacitaanka iyo dhicitaanka boqortooyooyinka.

“Koritaanka iyo dhicitaanka quruumaha sida si cad loogu muujiyey buugaagta Daanyeel iyo Muujintii, waa inaynu ka barannaa sida aan qiimo lahayn u yahay ammaanta dibadda ah iyo tan dunyadeed oo keliya. Baabuloon, iyadoo leh awooddeedii iyo haybadeedii oo dhan, oo aan adduunkeennu tan iyo markaas weligiis arag wax la mid ah,—awood iyo haybad dadka waagaas u ekaa kuwo aad u sugan oo waara,—sidee bay gebi ahaanba u dabar go’day! Sida ‘ubaxa cawska,’ ayay u baabba’day. Yacquub 1:10. Sidaas oo kale waxaa u baabba’ay boqortooyadii Maadooyiinta iyo Faarisiyiinta, iyo boqortooyooyinkii Giriigga iyo Rooma. Sidaas oo kalena waxaa u baabba’a wax kasta oo aan Ilaah saldhig u ahayn. Waxa keliya ee waari karaa waa waxa ku xidhan qasdigiisa oo muujiya dabeecaddiisa. Mabaadi’diisu waa waxyaabaha keliya ee adkaysi leh ee adduunkeennu yaqaan.” Prophets and Kings, 548.

“Kor u kaca iyo dhicitaanka” boqortooyooyinka lagu matalay kutubta Daanyeel iyo Muujintii ayaa ah udub-dhexaadka hab sax ah oo loo wajahayo daraasadda waxsii sheegidda. Dhicitaankii Baabuloon waxaa hore loogu sii tusaaleeyay dhicitaankii Baabelkii Nimrod ee Bilowgii cutubka kow iyo tobnaad. Dabadeedna Daanyeel cutubka shanaad, Baabuloon mar kale ayay dhacdaa. Taariikhda awoodda baadarinimada ee kor u kacdeedii sannadkii 538, iyo dhicitaankeedii xigay ee 1798, iyaduna waxay astaan u tahay dhicitaanka ugu dambeeya ee Baabuloon, waayo awoodda baadarinimadu xagga waxsii sheegidda waa Baabuloon ruuxi ah. Baadarinimadu waxay dhacday 1798, Muujintii cutubka siddeed iyo tobnaadna wuxuu qeexayaa dhicitaankeeda ugu dambeeya. Daanyeel cutubka kow iyo tobnaad, aayadda shan iyo afartanna, baadarinimada, oo halkaas loogu matalay boqorka woqooyi, waxay gaadhaa dhammaadkeeda iyadoo aan jirin mid caawiya. Tani waxay dhacdaa marka muddada imtixaanku xidhanto, waayo aayadda shan iyo afartan ee cutubka kow iyo tobnaad, iyo aayadda koowaad ee cutubka laba iyo tobnaad, waxay matalaan isla taariikhdaas.

Oo wuxuu teendhooyinka qasrigiisa ka dhex taagi doonaa badaha dhexdooda, buurta quduuska ah ee ammaanta badan; hase ahaatee wuxuu iman doonaa dhammaadkiisa, oo ninna ma caawin doono. Oo wakhtigaas Miikaa’eel baa kici doona, amiirka weyn ee u taagan dadkaaga; oo waxaa jiri doona wakhti dhib ah oo aan weligeed la arag tan iyo markii quruun jirtay ilaa wakhtigaas oo kale; oo wakhtigaas dadkaaga waa la samatabbixin doonaa, mid kasta oo laga helo isagoo ku qoran kitaabka. Daanyeel 11:45, 12:1.

Fariinta malaa’igta labaad waxay ku dhisan tahay xaqiiqda ah in Baabuloon ay laba jeer dhacday. Baabuloonkii dhabta ahaa, oo ay metelaan Nimrod iyo Belshazzar, laba jeer ayuu dhacay;

Baabuloonka ruuxiga ahna wuxuu dhacay 1798, mar kalena sidaas ayuu yeelaa marka mudada imtixaanka aadanuhu xidhanto.

Malaa'ig kale oo ka dambaysay ayaa raacday, iyadoo leh, Baabuloon way dhacday, way dhacday, magaaladii weynayd, maxaa yeelay quruumaha oo dhan waxay ka cabsiisay khamriga cadhada sinooyinkeeda. Muujintii 14:8.

Ku-noqnoqoshada dhicitaankii Baabuloon ee malaa'igta labaad waxay bixisaa saldhigga nebiyadeed ee lagu aqoonsanayo in laba-laabnaanta erayada iyo weedhaha ku jirta Qorniinka ay astaan u tahay fariimaha isbiirsaday ee malaa'igta labaad iyo Qayladii Habeenbadhka. Waxa kale oo ay adkaynaysaa mabda'a ay Sister White tilmaantay, ee ah in barashada wax sii sheegidda lagu saleeyo kacitaanka iyo dhicitaanka boqortooyooyinka lagu metelay buugaagta Daanyeel iyo Muujintii. Waxay muujinaysaa fikradda ah in si loo fahmo dhicitaanka Baabuloon, ardayga wax sii sheegiddu uu yahay inuu isu geeyo dhammaan dhicitaannada Baabuloon, "line upon line," si loo dhiso farriinta nebiyadeed ee saxda ah ee dhicitaanka ugu dambeeya ee Baabuloon.

Burburka Baabuloon ee laba jeer lagu sheegay farriinta malaa'igta labaad, waxay ku dhisan tahay qaanuunka wax sii sheegidda ee caddaynaya in runta lagu adkeeyo maragga laba markhaati. Laba-jibaarka dhicitaanka Baabuloon ee ku dhex jira farriinta, wuxuu matalaa hab-raaca wax sii sheegidda ee Kitaabka Quduuska ah lagu aqoonsaday inuu yahay roobka dambe. Habkaas quduuska ah, oo ah roobka dambe, waa ku-dhaqanka isu-geynta xarriiqyo kala duwan oo wax sii sheegid ah "xarriiqba xarriiqda ka dambaysa." Marka uu adeegsado ardayga wax sii sheegidda, habkaasi wuxuu dhisaa "farriinta" roobka dambe. Farriinta roobka dambe ee lagu dhiso ku-dhaqanka habkaas quduuska ah, dabadeed waxaa lagu naadiyaa taariikhaha wax sii sheegidda ee isu tegay ee malaa'igta labaad iyo Qaylada Habeenbadhka. Tani waxay run ku ahayd taariikhda dhaqdhaqaaqa malaa'igta kowaad, waana run maanta, taariikhda dhaqdhaqaaqa malaa'igta saddexaad.

Cutubyada afraad iyo shanaad ee kitaabka Daanyeel waxay matalaan xariiqda taariikheed ee daboolaysa kacitaanka iyo bilowgii Baabuloon, oo Nebukadneesar ku matalo cutubka afraad, dabadeedna dhicitaankii iyo dhammaadkii Baabuloon, oo Belshaasar ku matalo cutubka shanaad. Labadooduba wadajir bay u soo saaraan hal xariiq oo nebiyadeed. Xariiqda nebiyadeed ee ay labadaas cutub soo saaraan waa in lagu dul saaraa Daanyeel cutubyada koowaad ilaa saddexaad, si loo adkeeyo farriinta roobka dambe.

Labada cutub waxay soo bandhigayaan dhiciddii iyo haddana sara-kiciddii Nebukadnesar, iyo dhiciddii iyo baabba'ii Belshaasar, sidaas darteedna waxay soo bandhigayaan dhiciddii Baabuloon bilowga iyo dhammaadka xariiqda. Xariiqda waxsii sheegidda ee ay labada cutub sameeyeen waxay ku dhisan tahay Baabuloon oo dhacaysa, kacaysa, dabadeedna mar kale dhacaysa. Xaqiiqadaas keliya ayaa caddaynaysa in labadaas cutub ay metelayaan farriinta malaa'igta labaad. Labada cutub waxay metelaan taariikhda bahalka dhulka ee Muujintii saddex iyo tobnaad, taariikhdaasna farriinta malaa'igta labaad iyo Qaylada Saqda Dhexe laba jeer ayaa lagu dhawaaqaa.

Sidaas darteed, ka hor intaynaan bilaabin ka fiirsashadayada cutubyada afraad iyo shanaad ee Daanyeel, waxaynu aqoonsan doonnaa habraaca quduuska ah oo ah roobka dambe; dabadeedna, innagoo adeegsanayna habraacaas, waxaynu aqoonsan doonnaa farriinta roobka dambe.

Calaamad muhiim ah oo taariikhda malaa'igta koowaad iyo tan labaad ah waxay ahayd hab-raaca ay metelaan xeerarkii William Miller ee fasiraadda waxsii sheegidda. Xeerarkaasi waxa ay raggu u adeegsadeen inay ku aqoonsadaan farriinta Qaylada Habeenbadhka, farriintaasina waxay u ahayd farriintii roobka dambe taariikhdaas. Calaamad muhiim ah oo taariikhda malaa'igta saddexaad ahna waa hab-raaca loo metelay "Furayaasha Waxsii Sheegidda". Xeerarkaasi waa in lala adeegsadaa xeerarkii William Miller si loo aqoonsado farriinta Qaylada Habeenbadhka ee taariikhdeenna hadda jirta, farriinta imminkana lagu adkaynayo xeerarkaasna waa farriintii roobka dambe ee maalmaha ugu dambeeya. Xeerarkii Miller waxay metelaan roobkii hore ee taariikhda waxsii sheegidda ee bahalka dhulka, xeerarkaas oo lagu daray "Furayaasha Waxsii Sheegidda"na waxay metelaan roobka dambe ee taariikhda waxsii sheegidda ee bahalka dhulka.

Roobka dambena waa hab-raaca loo adeegsado in lagu soo saaro farriinta. Waxaa jira kuwo la khiyaaneeyey maxaa yeelay waxay doondoonaan waayo-aragnimada roobka dambena, iyagoo aan marka hore doondoonaan farriinta soo saarta waayo-aragnimadaas. Kaniisadaha Bentakostiga ee Masiixiyadda ayaa tusaale cad u ah khiyaanadaas. Isla noocaas jihayn khaldan ayaa u furan kuwa doondoonaaya farriinta roobka dambena, hase ahaatee diida inay doondoonaan hab-raaca aqoonsada oo dhidibada u taaga farriinta roobka dambena. Haddii aanu jirin hab-raac sax ah, farriinta saxda ahi lama aqoonsan karo. Haddii aanay jirin farriin sax ah, waayo-aragnimada saxda ahi waa wax aan suurtagal ahayn.

Muhiimadda xaqiiqdan Kitaabka Quduuska ah dadka badankoodu ma gartaan, waayo weligood ma ay tixgelin suurtagalnimada ah in uu jiro hal jid oo sax ah oo Kitaabka Quduuska ah loo barto, isla markaana ay jiraan jidad badan oo khaldan oo Kitaabka Quduuska ah loo barto. Jidka khaldan ee Kitaabka Quduuska ah loo barto, kaas oo si aad uga badan loo doorto, waa in lagu kalsoonaado fikradaha ragga kale ee ku saabsan waxa Kitaabka Quduuska ahi barayo. Arrintani waa dhibaato aad ugu badan dadka dhexdooda, sidaas darteed kaniisad kastaa waxay abaabushaa nidaam lagu daboolayo baahidan si khalad ah loo mooday ee adhigeeda. Baahidaas beenta ahina waxay dhalisaa hawsha beenta ah ee lagu dhisayo nidaam hoggaamiyeyaal ah oo loo aqoonsaday khubaro ruuxi ah oo fahamka Kitaabka Quduuska ah, kuwaas oo si sax ah u toosin doona fahamka adhiga aan tababarnayn. Kitaabka Quduuska ahi runtii wuxuu tilmaamaa nidaam aad u habaysan oo ku saabsan qaab-dhismeedka kaniisadda, kaas oo ay ku jiraan waayeello, nebiyo, iyo macallimiin; hase ahaatee, Kitaabka Quduuska ahi marnaba ma taageero fasahaadka ururinta kaniisadda ee soo saara nidaam hoggaamiyeyaal ah oo loo caleemo saaray inay go'aamiyaan waxa runta ah iyo waxa aan runta ahayn, dabadeedna cidda bidcoole ah iyo cidda aan bidcoole ahayn.

Ku dadaal inaad isu muujiso mid Ilaah ka aqbalan yahay, oo ah hawlkar aan u baahnayn inuu xishoodo, isaga oo si qumman u kala saaraya ereyga runta ah. 2 Timoteyos 2:15.

Hoggaamiyaha kaniisaddu waa inuu waaniyaa, canaantaa, wax baraa, kana digaa caqiidooyinka beenta ah iyo kuwa faafiya caqiidooyinka beenta ah; hase yeeshee midkeen kastaaba waa inuu "ku

dadaalaa inuu isu muujiyo” isagoo ah “mid Ilaah ka aggolaaday,” isagoo “si qumman u kala qaybinaya ereyga runta.” Markaan sidaas yeelayno, waa inaynu ogaannaa habraaca Kitaabku tilmaamayo inuu yahay jidka saxda ah ee si qumman loogu kala qaybiyo ereyga runta. Kitaabka Ishacyaah wuxuu arrimahan ku soo bandhigayaa macnaha roobka dambe; sidaas daraaddeed halkaas ayaannu ka bilaabaynaa.

Maalintaas Rabbigu wuxuu ku ciqaabi doonaa Lewiyaataan seefdiisa daran oo weyn oo xoogga badan, kaasoo ah maskii dheereeyey, xataa Lewiyaataan oo ah maskii qalloocan; oo wuxuu dili doonaa bahalkii badda ku jiray. Maalintaas iyada u gabya, Beerta canabka ah ee khamriga cas. Aniga Rabbiga ah ayaa ilaaliya; daqiiqad kasta waan waraabin doonaa; si aan ciduna u dhaawicin ayaan habeen iyo maalin u dhawri doonaa. Cadho iguma jirto; bal yaa dagaal igaga hor keeni lahaa qodxanta iyo yamaarugga? Dhexdooda ayaan mari lahaa, dhammaantoodna waan gubi lahaa. Ama ha qabsado xooggayga, si uu ila nabad galo; oo ha ila nabad galo. Wuxuu kuwa reer Yacquub ka iman doona ka dhigi doonaa inay xidid yeeshaan; reer binu Israa'iilna way ubixi doonaan oo haruri doonaan, oo dunida oogadeeda oo dhan ayay midho ka buuxin doonaan. Miyuu isagii u dhuftay siduu ugu dhuftay kuwii isaga dhuftay? Mise isaga waa loo laayay sida loo laayay kuwii uu isagu laayay? Qiyaas ahaan, markay soo baxdo, waad la murmi doontaa; wuxuu joojiyaa dabayshiisa daran maalinta dabaysha bari. Sidaas daraaddeed xumaanta Yacquub waa lagu kafaaraggudi doonaa; oo tanuna waa midhaha oo dhan ee dembigiisa lagu qaado; markuu dhagaxyada allabariga oo dhan ka dhigo sida dhagaxyada nuuradda ah oo la burburiyey, geedaha Asheeraah iyo sanamyaduna ma taagnaan doonaan. Habase yeeshee magaalada deyrka leh way cidli noqon doontaa, hoygiina waa laga tegi doonaa, oo waxaa looga tegi doonaa sida cidlada; halkaas ayaa dibigu daaqi doonaa, halkaas ayuuna jiifsan doonaa, oo laamaheedana wuu cuni doonaa. Markay laamaheedu engegaan, waa la jebin doonaa; dumarku way iman doonaan oo dab bay ku shidi doonaan; waayo, waa dad aan waxgarasho lahayn; sidaas daraaddeed kii sameeyey uma naxariisan doono, kii uumayna raallinimo uma muujin doono. Oo waxay maalintaas noqon doontaa in Rabbigu wax ka tumi doono tan iyo marinka webiga ilaa durdurka Masar, idinkana mid mid baa laydiin soo ururin doonaa, kuwiinna reer binu Israa'iil ahow. Oo waxay maalintaas noqon doontaa in buunka weyn la afuufi doono, oo waxaa iman doona kuwii qarka u saarnaa inay ku baabba'aan dalka Ashuur, iyo kuwii la masaafuriyey ee dalka Masar jooga, oo waxay Rabbiga ku caabudi doonaan buurta quduuska ah ee Yeruusaalem. Ishacyaah 27:1–13.

Qoraalladii hore, waxaan marar badan ka hadalnay “calanka” kor loo taagay si loogu yeedho carruurta kale ee Ilaah inay ka soo baxaan Baabuloon. Aayadda ugu dambaysa ee Ishacyaah cutubka toddoba iyo labaatanaad waxay ka hadlaysaa hawsha calanka markay leedahay, “buunka weyn waa la afuufi doonaa, oo waxaa iman doona kuwii ku sigtay inay halligmaan dalka Ashuur.” Ashuur waa astaan u ah Baabuloon maalmaha ugu dambeeya, oo kuwa maqla farriinta digniinta ah ee aayadda ku jirta ee ah inay Baabuloon ka soo baxaan, way imanayaan oo waxay la caabudayaan kuwa loo matalay boqol iyo afartan iyo afar kun oo si nebiyadeed loogu meeleeeyey “buurta quduuska ah ee Yeruusaalem.”

Aayaddu waxay leedahay, “oo maalintaas way ahaan doontaa.” “Maalintaas,” oo ah maalinta codka labaad ee Muujintii cutubka siddeed iyo tobnaad uu carruurta kale ee Ilaah uga yeedho

Baabuloon, ayaa ah duruufda guud ee cutubka oo dhan. Codka labaad ee Muujintii cutubka siddeed iyo tobnaad wuxuu ku dhawaaqaa xilliga sharciga Axadda, marka dhilladii Turos la xusuusto.

Oo haddana waxaan samada ka maqlay cod kale oo leh, Ka soo baxa iyada, dadkaygow, inaydnaan dembiyadeeda ka qaybgelin, oo aydaan belaayooyinkeeda wax ka helin. Waayo, dembiyadeedu waxay gaadheen ilaa samada, oo Ilaahna wuxuu soo xusuustay xumaatooyinkeedii. Muujintii 18:4, 5.

Ishacyaah cutubka toddoba iyo labaatanaad waxa uu ku bilaabmayaa isagoo tilmaamaya isla maalinta uu cutubku ku dhammaanayo, markuu leeyahay, “Maalintaas Rabbigu wuxuu seeftiisa kulul oo weyn oo xoogga leh ku ciqaabi doonaa leviathan, abeesada dheereeya; xataa leviathan, abeesada qalloocan; oo wuxuu dili doonaa masduulaagii badda ku jiray.”

Marka sharciga Axadda la dhaqan-geliyo, xukunka fulineed ee ciqaabeed ee Ilaah wuxuu ku bilaabmaa boqortooyooyinka masduulaagga (Qaramada Midoobay), bahalka (baabasiimada) iyo nebiga beenta ah (Maraykanka). Marka sharciga Axadda la dhaqan-geliyo, nebiga beenta ah waa la afgembiyaa isagoo ah boqortooyadii lixaad ee wax sii sheegidda Kitaabka Quduuska ah, riddada qaranimaduna waxay soo saartaa halaag qaran. Sharciga Axaddu waa meesha ay xukunnada fulineed ee Ilaah ku bilaabmaan inay ku dhacaan masduulaagga, kaas oo ah Shayddaan (oo boqortooyadiisa dhulka lagu metelo masduulaagga), bahalka, iyo nebiga beenta ah. Waa ciqaab tartiib-tartiib u socota, oo ka bilaabmata sharciga Axadda. Bilowga iyo dhammaadka cutubka toddoba iyo labaatanaad ee Ishacyaah waa sharciga Axadda, cutubkuna wuxuu metelaa arrimo gaar ah oo si toos ah ugu xidhan taariikhda horseedda sharciga Axadda iyo ta ka dambaysa.

Waxa aynu ka fiirsanaynaa cutubka toddoba iyo labaatanaad, waayo wuxuu dejinayaa macnaha nebinimo ee cutubyada siddeed iyo labaatanaad iyo sagaal iyo labaatanaad. Cutubyadaas aynu ka heli doonno qeexidda roobka dambe sida hannaan ahaan, taas oo inoo saamaxaysa inaan fahanno muhiimadda ay leedahay in cutubyada afraad iyo shanaad ee Daanyeel la dul saaro cutubyada koowaad ilaa saddexaad ee Daanyeel. Ka dib markii Ishacyaah cutubka toddoba iyo labaatanaad uu aqoonsado bilowga ciqaabta sii socota ee boqortooyada masduulaagga, wuxuu diiwaangelinayaa in muddadaas dadka Ilaah lagu amray inay “u heesaan iyada.” Yaa loo heesayaa?

Jawaabta ku saabsan cidda loo heesayo waxay ku jirtaa cinwaanka heesta, waayo, waa inay ku heesaan “beer canab ah oo khamri cas leh, oo Rabbigu ilaaliyo.” Sheekada beerta canabku waa sheekada dadka Ilaah, waxaana markii ugu horraysay Ishacyaah ku xusay cutubka shanaad.

Haddaba waxaan u gabyi doonaa gacaliyahayga gabay ku saabsan beertiisa canabka. Gacaliyahaygu wuxuu lahaa beer canab ah oo ku taal buur aad u bacrin ah; wuuna deyray, oo dhagxaantiina wuu ka guray, oo wuxuu ku beeray canabkii ugu wanaagsanaa, oo munaarad ayuu dhexdeeda ka dhisay, oo weliba macsarad khamrina wuu ka sameeyey; markaasuu sugay inay canab dhasho, laakiinse waxay soo saartay canab duurjoog ah. Haddaba imminka, dadka Yerusaaalem degganow, iyo raggii reer Yahuudahow, waan idin baryayaaye, iiga kala garsoora aniga iyo beertayda canabka ah. Maxaa kale oo beertayda canabka ah loogu sii samayn kari lahaa oo aanan ku samayn? Haddaba bal maxay canab duurjoog ah u soo saartay, markii aan sugayay inay canab dhasho? Haddaba kaalaya; waxaan idiin sheegi doonaa waxaan

beertayda canabka ah ku samayn doono: deedkeeda waan ka qaadi doonaa, oo waa la baabbi'in doonaa; derbigeedana waan dumin doonaa, oo waa lagu tuman doonaa. Oo waan cidlayn doonaa; lama manjooyin doono, lamana qodi doono; se qodxo iyo yamaarug baa ka bixi doona; oo weliba daruuraha waan ku amri doonaa inaanay roob ku soo da'in. Waayo, beerta canabka ah oo Rabbiga ciidammadu leeyahay waa reer binu Israa'iil, oo raggii reer Yahuudahuna waa geedkiisii uu ku faraxsanaa; oo wuxuu sugayay caddaalad, laakiinse bal eeg dulmi; xaqnimo, laakiinse bal eeg qaylo. Ishacyaah 5:1–5.

Taariikhda qalalaasaha sharciga Axadda, dadka Ilaah waa inay gabayga beerta canabka ah ugu heesaan dadka Ilaah, waayo gabaygu wuxuu leeyahay, “Oo haddaba, kuwiinna Yerusaaalem degganow, iyo raggii Yahuudahow, i xukuma, waan idin baryayaaye, aniga iyo beertayda canabka ah dhexdhexaadiya.” Gabayga beerta canabka ah waa gabayga tilmaamaya ka gudbidda dad axdi hore lahaa, inta Ilaah axdi la gelayo kuwaas uu Butros ka sheegay inay “waagii hore aan dad ahayn, laakiinse haatan ay yihiin dadka Ilaah.” Wuxuu tilmaamayaa inaan roob ku soo da'in beerta canabka ah, sidaas darteedna wuxuu tilmaamayaa hawsha Eliyaah oo yimaada wakhtigaas, kaas oo keligiis awood u leh inuu roob keeno muddadaas. Waxaynu og nahay in gabaygu ku saabsan yahay ka gudbidda dad axdi leh, maxaa yeelay gabayga beerta canabka ah waxaa Masiixu ugu heesay reer binu Israa'iil hore xilligii reer binu Israa'iil hore laga gudbayay, halka Ilaah isla mar ahaantaas axdi la gelayey Israa'iilka ruuxiga ah.

Masaal kale oo maqla: Waxaa jiray nin reer guri ah oo beer canab ah beeray, deedna ood ku wareejiyey, meel casiir canab lagu tuujiyo ayuuna ka qoday dhexdeeda, munaaradna wuu ka dhisay, dabadeedna beeraley ayuu u kireeyey oo dal fog buu u safray. Oo goortii wakhtigii midhuhu soo dhowaaday, addoommadiisii ayuu u diray beeraleydii, si ay midhihii uga soo qaadaan. Beeraleydiise addoommadiisii bay qabteen, mid way garaaceen, mid kalena way dileen, mid kalena dhagaxyo ayay ku tureen. Haddana addoommo kale ayuu diray, kuwii hore ka badan; iyaguna sidaas oo kale ayay ku faleen. Laakiin ugu dambayntii wiilkiisii ayuu u diray, isagoo leh, Wiilkayga way ixtiraami doonaan. Laakiin beeraleydii markay wiilka arkeen, ayay dhexdooda iska yidhaahdeen, Kanu waa dhaxal-sugihii; kaalaya aynu dilnee, dhaxalkiisana aynu qabsanno. Wayna qabteen, beertii canabka ahayd dabaddeeda ayay ku tuureen, wayna dileen. Haddaba markii sayidkii beerta canabku yimaado, muxuu ku samayn doonaa beeraleydaas? Waxay ku yidhaahdeen, Nimankaas sharka leh si xun buu u baabbi'in doonaa, beertiisana beeraley kale buu u kireyn doonaa, kuwaas oo isaga midhaha siin doona xilliyadooda. Ciise wuxuu ku yidhi, Miyaydnaan weligiin Qorniinka ka akhrin, Dhagixii kuwii wax dhisay diideen, kaasu wuxuu noqday madaxa rukunka; taasuu xagga Rabbiga ayay ka timid, waana yaab indhahayaga ku ah? Sidaa daraaddeed waxaan idinku leeyahay, Boqortooyada Ilaah waa laydinka qaadi doonaa, waxaana la siin doonaa quruun midhaheeda keenta. Oo ku alla kii ku dhaca dhagaxan wuu jajabi doonaa; laakiin ku alla kii uu ku dhaco, budo ayuu ka dhigi doonaa. Oo wadaaddadii sare iyo Farrisiintii markay masaalladiisii maqleen, waxay garteen inuu iyaga ka hadlayo. Matayos 21:33–45.

Markii Ciise u qaaday gabaygii beerta canabka ee Ilaah reer binu Israa'iil hore, waxay si aad ah ugu jiidmeen macnaha iyo xoogga farriinta, si ay, markii Ciise weydiyey Yuhuuddii muranka badnayd waxa Sayidka beerta canabku ku samayn doono kuwii dilay Wiilka, ayan uga maarmi

karin inay bixiyaan jawaabta saxda ah, markay yidhaahdeen, “Si xun buu u halaagi doonaa nimankaas sharka leh, beertiisuna wuxuu u kirayn doonaa beeraley kale, kuwaas oo isaga siin doona midhihii xilligooda.”

Markaasaa Ciise isla markiiba wuxuu heesta ugu daray tuduc kale, markuu ka gabyi jiray dhagaxii la diiday, wuxuuna jawaabtoodii ku soo ururiyey tuduca xidhitaanka markii uu yidhi, “Sidaas daraaddeed waxaan idinku leeyahay, Boqortooyada Ilaah waa laydin ka qaadi doonaa, oo waxaa la siin doonaa quruun midhaheeda soo saarta. Oo ku alla kii ku dhaca dhagaxan waa jabi doonaa; laakiin ku alla kii uu ku dul dhaco, budo buu ka dhigi doonaa.” Weedha ah “budo buu ka dhigi doonaa,” waxay ka dhawaaqaysaa Ishacyaah labaan iyo toddoba oo leh, “dhagaxyada meesha allabariga oo dhan sida dhagaxyo nuurad ah oo la jajabiyey, geedaha Asheeraah iyo sanamyaduna ma taagnaan doonaan.” Labaduba waxay tixraac u yihiin hawshii soo nooleynta ee uu fuliyey Yoosiyaaah, kaas oo astaan u ahaa kuwa maalmaha ugu dambeeya dib u ogaada “toddobada goor”, taas oo ah dhagaxa lagu turunturoodo ee burburiya kuwa diida inay qaali u arkaan.

Maalinta sharciga Axadda, sida lagu metelay cutubka toddoba iyo labaatanaad ee Ishacyaah, kuwa “waagii hore aan dad ahayn” waa inay ku heesaan gabayga beerta canabka ee khamriga cas ee Rabbiga. Qoraalladani marar badan bay caddeeyeen inaanay jirin farriin saddexaad la’aanteed farriin koowaad iyo farriin labaad. Sharciga Axaddu waa farriinta saddexaad, maalinta sharciga Axadduna waxay ka kooban tahay taariikhda farriinta koowaad iyo tan labaad. Cutubka toddoba iyo labaatanaad ee Ishacyaah, sharciga Axaddu wuxuu tilmaamayaa muddada lagu metelay cutubka koowaad ee Daanyeel, dabadeedna mar kale cutubyada koowaad ilaa saddexaad ee Daanyeel. Si nebiyaysan, maalinta sharciga Axadda ee cutubka toddoba iyo labaatanaad waxay tilmaamaysaa taariikhda Sebtembar 11, 2001, markii farriintii koowaad la xoojiyey ilaa sharciga Axadda ee dhowaan imanaya.

Waxaannu sii wadi doonaa ka fiirsashadeenna ku saabsan gabayga ay kuwa la soo furtay ku dhawaaqi doonaan wakhtiga ka horreeya xilliga dhilladii Rooma ay bilaabi doonto inay gabaygeeda qaaddo, maqaalka xiga.

Oo markaas waan fiiriyey, oo bal eeg, Wanku wuxuu taagnaa buurta Siyoon, waxaana isaga la jiray boqol iyo afar iyo afartan kun, oo wejiyadooda ku qoran yahay magaca Aabbihiis. Oo waxaan samada ka maqlay cod u eg codka biyaha badan, oo u eg codka onkod weyn; oo codkii aan maqlay wuxuu ahaa sida kuwii kataaradahooda ku garaacaya kataaradley. Oo waxay ku gabyeen sidii gabay cusub carshiga hortiisa, iyo afarta xayawaan hortooda, iyo waayeellada hortooda; oo ninna ma baran karin gabaygaas marka laga reebo boqolka iyo afarta iyo afartan kun ee dhulka laga soo furtay. Kuwanu waa kuwa aan dumar ku nijaasoobin; waayo, waa bikrado. Kuwanu waa kuwa Wanka raaca meel kastoo uu tago. Kuwan waxaa laga soo furtay dadka dhexdiisa iyagoo ah midhihii ugu horreeyey oo Ilaah iyo Wanka loo bixiyey. Oo afkooda khiyaano lagama helin; waayo, waa kuwo aan eed lahayn Ilaah carshigiisa hortiisa. Muujintii 14:1–5.